

SPRÁVA O VÝSLEDKU KONTROLY 2022

Nezrovnalosti programového obdobia 2014 – 2020

Najvyšší kontrolný úrad SR
Ľubomír Andrassy, predseda

OBSAH

ZOZNAM SKRATIEK.....	3
ZOZNAM TABULIEK.....	3
VÝZNAMNÉ ZISTENIA A ODPORÚČANIA	4
KONTROLNÁ AKCIA	6
1 ÚČEL KONTROLNEJ AKCIE	6
2 RÁMEC KONTROLNEJ AKCIE	6
3 VÝKON KONTROLNEJ AKCIE	6
4 VÝSLEDKY KONTROLNEJ AKCIE.....	7
4.1 EVIDENCIA A MONITOROVANIE NEZROVNALOSTÍ	7
4.2 RIEŠENIE A VYSPORIADANIE NEZROVNALOSTÍ.....	7
4.3 ZABEZPEČENIE OCHRANY MAJETKU ŠTÁTU.....	10
4.4 ODPORÚČANIA KONTROLOVANÝM SUBJEKTOM	10
5 REAKCIA KONTROLOVANÉHO SUBJEKTU	11
6 TÍM KONTROLÓROV	11
7 KONTAKT	11
8 PRÍLOHY	12
PRÍLOHA Č. 1 – ODPORÚČANIA KONTROLOVANÝM SUBJEKTOM	12
PRÍLOHA Č. 2 – VYHODNOTENIE DOTAZNÍKA	13

ZOZNAM SKRATIEK A SKRÁTENÝCH POMENOVANÍ

SKRATKA	VÝZNAM
AK	Administratívne kapacity
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
MDV SR	Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MIRRI SR	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NAKA	Národná kriminálna agentúra
NKÚ SR	Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
OČTK	Orgány činné v trestnom konaní
OP	Operačný program
OP D	Operačný program Doprava
OP II	Operačný program Integrovaná Infraštruktúra
OP KŽP	Operačný program Kvalita životného prostredia
OP ŽP	Operačný program Životné prostredie
OP VaV	Operačný program Výskum a vývoj
PZ	Policačný zbor
RO	Riadiaci orgán
SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia
SIEA	Slovenská inovačná a energetická agentúra
SO	Sprostredkovateľský orgán
ŠR	Štátny rozpočet
ÚVA	Úrad vládneho auditu
ÚVO	Úrad pre verejné obstarávanie
VA	Výskumná agentúra
VZ	Vlastné zdroje
Zákon č. 292/2014 Z. z.	Zákon č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov
ŽoV	Žiadosť o vrátenie finančných prostriedkov

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka č. 1: OP KŽP neuhradené nezrovnalosti k 31. 12. 2021.....	8
Tabuľka č. 2: OP II neuhradené nezrovnalosti k 31. 12. 2021.....	8
Tabuľka č. 3: OP KŽP nezrovnalosti v stave počiatočné preverovanie s finančným dopadom k 31. 12. 2021	9
Tabuľka č. 4: OP II nezrovnalosti v stave počiatočné preverovanie s finančným dopadom k 31. 12. 2021	9
Tabuľka č. 5: Otvorené nezrovnalosti z PO 2007 – 2013 stav k 20. 8. 2021.....	9
Tabuľka č. 6: Otvorené nezrovnalosti s príznakom N/A z PO 2007 – 2013 stav k 20. 8. 2021	10

VÝZNAMNÉ ZISTENIA A ODPORÚČANIA

Problémom Slovenska pri využívaní eurofondových zdrojov nie je len nízka miera ich čerpania, ale aj veľké množstvo nezrovnalostí, ktoré nie je možné vymôcť od prijímateľov a štát ich musí zaplatiť zo svojho rozpočtu. NKÚ SR v rámci kontrolnej akcie preveril evidenciu a následné monitorovanie nezrovnalostí za programové obdobie 2014 až 2020 na Ministerstve dopravy a výstavby a Ministerstve životného prostredia, ktoré sú riadiacimi orgánmi pri Operačnom programe integrovaná infraštruktúra (OP II) a Operačnom programe Kvalita životného prostredia (OP KŽP).

Uvedené Operačné programy majú v rámci programového obdobia 2014 až 2020 najvyššiu schválenú alokáciu finančných prostriedkov z EŠIF za EÚ zdroj (OP II – 6 009 937 611 EUR, OP KŽP – 2 832 531 290 EUR). Zároveň v čase prípravy kontrolnej akcie (k máju 2021) tieto operačné programy disponovali najväčším objemom (zdroj EÚ, ŠR a VZ) zaevidovaných nezrovnalostí (OP II – 1 589 156 686 EUR a OP KŽP 365 382 615 EUR).

Nezrovnalosť vzniká, keď žiadateľ o eurofondy pri ich čerpaní poruší našu alebo európsku legislatívu. Vo väčšine prípadov to má finančný vplyv na štátny rozpočet, keďže nevysporiadané nezrovnalosti uhrádza štát. Z predchádzajúceho programového obdobia štát eviduje a rieši nezrovnalosti vo výške 100,7 milióna eur a v aktuálnom programovom období už Európskej komisii musel uhradiť nezrovnalosti vo výške **takmer dva milióny eur**. Ak ich nevymôže späť od prijímateľov, definitívne budú uhradené zo štátneho rozpočtu.

Správna evidencia a monitoring nezrovnalostí je kľúčom k efektívnemu manažmentu vzniknutých nezrovnalostí. Hlavným nástrojom monitoringu a evidencie je existujúci IT systém monitorovania fondov, ktorý zastrešuje kompletnú administratívu k čerpaniu európskych štrukturálnych fondov na Slovensku, tzv. ITMS2014+. **Pri evidencii a monitorovaní nezrovnalostí**, na spomínaných ministerstvách, kontrolóri na vybranej vzorke zistili, že v každom treťom náhodne vybranom prípade boli prekročené stanovené lehoty a zadávané neúplné, nesprávne alebo neaktuálne údaje o nezrovnalostiach do spomenutého informačného systému.

Kontrola zaznamenala aj **nedostatočné monitorovanie** vývoja nezrovnalostí ako aj nekonzistentnosť postupov. Podľa zistení NKÚ SR uplatňovalo Ministerstvo dopravy a výstavby SR a jemu podriadené sprostredkovateľské orgány v rámci OP II nejednotné postupy pri kontrole presnosti, správnosti a úplnosti evidovania údajov o nezrovnalostiach. Ministerstvo životného prostredia a jeho podriadený sprostredkovateľský orgán mali v rámci OP KŽP tieto kontrolné postupy jednotné.

V oblasti riešenia a vysporiadania nezrovnalostí kontrola zistila problém s dostupnosťou informácií o konaní tretích strán. Riadiace orgány ich napríklad od orgánov činných v trestnom konaní dostávajú neskoro a veľmi často sú neúplné, takže neumožňujú ucelený prehľad o priebehu a záveroch vyšetrovania. Aj keď vybrané riadiace orgány mali postupy pre sledovanie konaní tretích strán (orgánov činných v trestnom konaní, Protimonopolného úradu, Úradu pre verejné obstarávanie, Úradu vládneho auditu) zladené s platnou legislatívou, na základe neúplnosti dát boli obmedzené pri vysporiadávaní jednotlivých nezrovnalostí.

Užšia špecializácia na nezrovnalosti umožňuje profesionálnejší manažment, úsporu času a aj minimalizáciu chybovosti. NKÚ SR hodnotí ako dobrú prax, že subjekty využívajú pri riešení agendy nezrovnalostí aj samostatné pozície manažérov pre nezrovnalosti, ktorí zabezpečujú ich komplexné spravovanie.

Kontrolované subjekty až na základe zistení NKÚ prijali opatrenia formou metodického usmernenia a bezodkladne začali správne konania. Pri zabezpečení ochrany majetku štátu NKÚ SR overoval zavedený postup vymáhania nezrovnalostí v prípadoch, keď dlžník neuhradí pohľadávku. Podľa výsledkov kontroly, subjekty **vôbec nezačali správne konanie** podľa Správneho poriadku **pri pätnástich nezrovnalostiach v celkovej výške 1,8 milióna eur**, ktoré sa týkali porušenia pravidiel a postupov verejného obstarávania. Na MDV SR bolo päť takýchto nezrovnalostí za 268-tisíc eur a na MŽP SR desať nezrovnalostí za 1,5 milióna eur. Ministerstvá tak nezabezpečili bezodkladné prijatie nápravných opatrení, čím zvýšili riziko premlčania pohľadávky a porušili tak zákon. V ďalších troch prípadoch, nezrovnalosti v sume 692 948,82 eur, síce podnet na začatie správneho konania dali, ale bol podaný po zákonnej lehote.

Za závažné zistenie považuje NKÚ SR, že **Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP), ako sprostredkovateľský orgán, zanedbala svoje povinnosti pri správnych konaniach podľa zákona o EŠIF**. Do septembra 2021 nebol na SAŽP určený odvolací orgán a agentúra ho ustanovila až ku koncu programového obdobia v septembri 2021. **Dovtedy sa v rámci správneho konania prakticky nebolo možné odvolať**.

NKÚ SR v priebehu kontroly identifikoval systémové riziká, ktoré by mohli mať vplyv na vznik nezrovnalostí a to naprieč rezortami. Počas kontroly bol vykonaný dotazníkový prieskum, z ktorého vyplynulo vážne riziko rozporov medzi stanoviskom Úradu vládneho auditu a rozhodnutím Úradu pre verejné obstarávanie v rovnakej veci týkajúcej sa porušenia zákona o verejnom obstarávaní. Kontrola zaznamenala opakované prípady, keď ÚVA vo svojej správe

potvrdí nezrovnalosť, ale ÚVO následne vydá v tomto prípade rozhodnutie, že nebol porušený zákon. Rozpor medzi dvomi štátnymi orgánmi spôsobuje, že takáto nezrovnalosť je od prijímateľa nevymožiteľná. Keďže rozhodnutie ÚVO už neovplyvní skôr vydanú správu ÚVA a vzniknutú nezrovnalosť znáša štátny poskytovateľ finančných prostriedkov – riadiaci alebo sprostredkovateľský orgán, na vrub svojej rozpočtovej kapitoly. Ak by ÚVA bol povinný spätne zosúladiť svoje závery s protichodným rozhodnutím ÚVO v rovnakej veci, ubudlo by nezrovnalostí a znížilo by sa tak zaťaženie štátneho rozpočtu.

NKÚ SR preto odporúča Výboru NR SR pre európske záležitosti

- **zabezpečiť prijatie legislatívnej zmeny, ktorá zabráni protichodným rozhodnutiam ÚVA a ÚVO v prípadoch nezrovnalostí v rovnakej veci**

Za najefektívnejší nástroj predchádzania vzniku nevymožiteľných výdavkov považuje NKÚ SR započítanie pohľadávky z príspevku voči pohľadávke prijímateľa na poskytnutie nového príspevku alebo jeho časti. Ide však o málo využívaný nástroj, keďže zákon umožňuje prijímateľovi odmietnuť ho, a zároveň ho nemožno aplikovať pri štátnych rozpočtových organizáciách.

NKÚ SR preto odporúča **Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre európske záležitosti zmenu zákona o príspevku poskytovanom z EŠIF tak, aby:**

- **pri vysporiadaní nezrovnalostí neumožňoval odmietnuť započítanie pohľadávok,**
- **bolo možné pri vysporiadaní nezrovnalostí započítavať aj pohľadávky štátnych rozpočtových organizácií.**

KONTROLNÁ AKCIA**1 ÚČEL KONTROLNEJ AKCIE**

Kontrola bola vykonaná na základe plánu kontrolnej činnosti NKÚ SR na rok 2021 v strategickej oblasti Efektívna a transparentná verejná správa – Európske štrukturálne a investičné fondy.

Účelom kontrolnej akcie bolo preveriť systém riadenia a spätného získavania nezrovnalostí s finančným dopadom a identifikovať kľúčové problémy, ktorých náprava by mohla umožniť zvýšiť úspešnosť pri ich vymáhaní.

Predmetom kontroly bolo

- 1.) preveriť evidenciu a monitorovanie nezrovnalostí,
- 2.) postupy riešenia a vysporiadania nezrovnalostí vrátane administratívnych kapacít,
- 3.) postupy zabezpečenia ochrany majetku štátu.

2 RÁMEC KONTROLNEJ AKCIE

Kontrolóri postupovali v súlade so zákonom o NKÚ SR a so štandardmi, ktoré vychádzajú z medzinárodných štandardov najvyšších kontrolných inštitúcií (ISSAI).

Pri výkone kontroly bol uplatňovaný systémový prístup v kombinácii s detailným testovaním vecnej správnosti na vybranej vzorke operácií. Výber vzorky bol vykonaný zo zoznamu nezrovnalostí zaevidovaných do informačného systému ITMS2014+, od začiatku programového obdobia 2014 až 2020 do 2. 9. 2021. Pre výber vzorky bola použitá neštatistická metóda stratifikovaného výberu na základe stanovených kritérií a úsudku kontrolóra. Kontrolovaným obdobím bolo obdobie rokov 2014 až 2021.

V rámci vzorky, preverenej na MDV SR, bolo vybraných 20 nezrovnalostí, čo predstavovalo 3,52 % z celkového počtu 568 nezrovnalostí podľa stavu k 2. 9. 2021. Overená suma predstavuje celkom 515 539 723,11 eur, čo je 25,10 % z celkovej sumy nezrovnalostí 2 054 297 217,70 eur.

V rámci vzorky bolo na MŽP SR preverených 20 nezrovnalostí, čo predstavovalo 2,92 % z celkového počtu 685 nezrovnalostí, podľa stavu k 2. 9. 2021. Preverená vzorka, v celkovom objeme financií 81 739 929,13 eur, predstavuje 18,63% z celkovej sumy nezrovnalostí 438 745 088, 25 eur.

Pri hodnotení kontrolných dôkazov boli využité metódy rozhovoru, preverovania dokladov, ako aj písomné a ústne vysvetlenia zodpovedných/kompetentných osôb. Zároveň bol pre získanie bližších informácií využitý dotazník, uvedený v prílohe č. 2, ktorý bol predložený aj ďalším RO a SO v rámci EŠIF mimo vybrané kontrolované subjekty. Dotazník obsahoval kombináciu uzavretých otázok, s priestorom na vyslovenie svojho názoru, resp. skúsenosti. Celkovo bolo dotazníkom oslovených 18 subjektov, so 100-percentnou návratnosťou odpovedí.

3 VÝKON KONTROLNEJ AKCIE

Kontrola bola vykonaná na ministerstve dopravy ako na riadiacom orgáne OP Integrovaná infraštruktúra, od 21. 9. 2021 do 28. 2. 2022, a na ministerstve životného prostredia ako riadiacom orgáne OP Kvalita životného prostredia, od 22. 9. 2021 do 28. 2. 2022. Kontrola vzhľadom na určenú vzorku nezrovnalostí prebehla aj na vybraných sprostredkovateľských orgánoch OP II – Ministerstve hospodárstva SR, Ministerstve investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstve školstva, vedy, výskumu a športu SR, a sprostredkovateľskom orgáne OP KŽP – Slovenskej agentúre životného prostredia. Kontrolovaným obdobím bolo obdobie rokov 2014 až 2021.

OP Integrovaná infraštruktúra sa zameriava na sektor dopravy, informatizácie spoločnosti a podporu výskumu, vývoja a inovácií na roky 2014 až 2020 (Kohézny fond, Európsky fond regionálneho rozvoja). Jeho globálnym cieľom je podpora trvalo udržateľnej mobility, hospodárskeho rastu, posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií a zvýšenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov prostredníctvom rozvoja dopravnej infraštruktúry, verejnej osobnej dopravy, informačnej spoločnosti, podpory výskumných, vývojových a inovačných kapacít a rozvoja malého a stredného podnikania.

OP Kvalita životného prostredia sa zameriava na podporu naplňovania cieľov stratégie Európa 2020 pre inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast vo všetkých regiónoch Slovenska. Hlavným cieľom je podpora udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, zabezpečenie ochrany životného prostredia, aktívne prispôsobenie sa zmenám klímy a propagácia energetickej účinnosti a nízkouhlíkového hospodárstva.

Strategickou oblasťou zamerania kontrolnej akcie bola efektívna a transparentná verejná správa – Európske štrukturálne a investičné fondy.

4 VÝSLEDKY KONTROLNEJ AKCIE

4.1 EVIDENCIA A MONITOROVANIE NEZROVNALOSTÍ

NKÚ SR v rámci kontrolnej akcie zistil na Ministerstve dopravy a výstavby SR aj na Ministerstve životného prostredia SR, ako aj na ich sprostredkovateľských orgánoch nedostatky v oblasti evidencie nezrovnalostí. Nedostatky zaznamenal aj pri monitorovaní vývoja nezrovnalostí, vykonávaní ich aktualizácií a plnení oznamovacej povinnosti, kde dochádzalo k prekročeniu stanovených lehôt v rozmedzí od desať až do 123 pracovných dní. V prípade ministerstva dopravy a jeho sprostredkovateľských orgánov navyše kontrola zaznamenala aj zadávanie neúplných, nesprávnych alebo neaktuálnych údajov o nezrovnalostiach do informačného systému ITMS2014+.

Prekročenie stanovenej lehoty pre evidenciu a aktualizáciu nezrovnalosti a splnenie oznamovacej povinnosti, ako aj zdávanie neúplných, nesprávnych alebo neaktuálnych údajov o nezrovnalostiach do informačného systému ITMS2014+ môže mať významný vplyv na včasné spustenie procesu riešenia nezrovnalosti a na následnú úspešnosť jej vymáhania.

Graf 1 – Fázy nezrovnalostí

Zdroj: Usmernenie 2/2015-U

Pri evidencii údajov o nezrovnalostiach a vysporiadaných finančných vzťahoch preveril NKÚ pokyny pre vykonávanie sumárnej kontroly presnosti, správnosti a úplnosti a priebežného vykonávania opráv nekorektných/neaktuálnych údajov v informačnom systéme ITMS2014+. Podľa výsledkov kontroly má Ministerstvo životného prostredia SR a jeho sprostredkovateľské orgány zabezpečený výkon tejto kontroly nastavený jednotne. Na Ministerstve dopravy a výstavby SR a jeho sprostredkovateľských orgánoch kontrolóri zistili nejednotný prístup k výkonu kontroly.

4.2 RIEŠENIE A VYSPORIADANIE NEZROVNALOSTÍ

NKÚ SR v oblasti riešenia nezrovnalostí vrátane administratívnych kapacít identifikoval, že MDV SR a jeho SO majú zavedené postupy na sledovanie konaní tretích strán (orgán auditu, Úrad pre verejné obstarávanie, orgány činné v trestnom konaní, súdy, Protimonopolný úrad a pod.), resp. postupujú podľa platných právnych predpisov a usmernení a metodických pokynov vydávaných na centrálnej úrovni zodpovednými orgánmi.

MŽP SR a jeho SO postupujú v zmysle zavedených postupov, platných právnych predpisov, usmernení a metodických pokynov, avšak je potrebné zabezpečiť aj aktualizáciu nezrovnalostí zaevidovaných k skúmaniam tretích strán (orgán auditu, Úrad pre verejné obstarávanie, orgány činné v trestnom konaní, súdy, Protimonopolný úrad a pod.) v informačnom systéme ITMS2014+.

Dostupnosť informácií ku konaniam tretích strán môže byť v niektorých prípadoch problematická vzhľadom na dlhé časové úseky od zaslania žiadosti o informáciu do momentu doručenia odpovede. Podľa údajov z dotazníka NKÚ sa až 61% z oslovených subjektov, ako riadiacich či sprostredkovateľských orgánov, stretáva s neposkytnutím informácií zo strany OČTK, ak nie sú dotknutým subjektom v rámci operatívneho preverovania.

Problémom je tiež z pohľadu riadiacich či sprostredkovateľských orgánov **protichodnosť rozhodnutí** a výstupov tretích strán. Kontrola zaznamenala opakované prípady, keď ÚVA trval na nezrovnalosti a teda oprávnenosti jej vymáhania, aj keď ÚVO rozhodol o tom, že zákon porušený nebol. Takáto nezrovnalosť je potom od prijímateľa nevymožiteľná.

Pri vzniku nezrovnalostí a ich vymáhaní je z pohľadu štátu najvýznamnejšia rýchlosť a objem vymoženia. Je niekoľko postupov vymáhania, ktoré kontrolné skupiny zaznamenali na kontrolovaných subjektoch. Po prvé, sú to spôsoby, ktoré významne urýchľujú vymoženie ako napr. vzájomné započítavanie pohľadávok a záväzkov, vrátenie nezrovnalosti prostredníctvom vystavenia pohľadávky (ŽoV). Po druhé, postupy, ktoré napriek platobnej neschopnosti dlžníka, zabezpečujú finančné vracanie prostriedkov, ako napr. dohody o splátkach alebo dohody o odklade plnenia. V prípadoch nezrovnalostí k programovej štruktúre alebo s dlžníkom orgány využívajú aj vrátenie rozpočtovým opatrením. Najčastejšie používaným nástrojom vysporiadania nezrovnalostí je vrátenie nezrovnalosti prostredníctvom vystavenia pohľadávkového dokladu (ŽoV).

Za príklad dobrej praxe NKÚ považuje rozhodnutie ministerstiev a ich SO využívať pri riešení agendy nezrovnalostí popri kumulovanej funkcii projektového manažéra aj **samostatné pozície manažérov pre nezrovnalosti**, ktorí zabezpečujú problematiku systémovo aj metodicky.

K 31.12.2021 bolo na kontrolovaných subjektoch zaevidovaných celkom 98 nezrovnalostí, pričom zostatok na vrátenie predstavoval sumu **300,4 mil. eur** (bližšiu špecifikáciu uvádzajú tabuľky č. 1 a 2). Táto skupina nezrovnalostí bola vygenerovaná z informačného systému ITMS2014+, pričom boli zohľadnené len nezrovnalosti v stave „zistená nezrovnalosť“.

Tabuľka č. 1: OP KŽP, neuhradené nezrovnalosti k 31. 12. 2021 (bez technických nezrovnalostí a nezrovnalostí s príznakom N/A)

OP KŽP	počet	celková suma nezrovnalosti spolu (v eurách)	Zostatok na vrátenie – istina spolu (v eurách)
nevysporiadané nezrovnalosti v stave zistená nezrovnalosť individuálna s dlžníkom prijímateľ, individuálna s dlžníkom orgán a nezrovnalosť k programovej štruktúre, z toho:	28	6 263 800,44	4 267 061,13
• nevysporiadané nezrovnalosti individuálne s dlžníkom orgán	26	6 140 434,77	4 143 695,46
• nevysporiadané nezrovnalosti individuálne s dlžníkom prijímateľ	2	123 365,67	123 365,67

Zdroj: NKÚ na základe exportu dát z ITMS2014+

Tabuľka č. 2: OP II, neuhradené nezrovnalosti k 31. 12. 2021 (bez technických nezrovnalostí a nezrovnalostí s príznakom N/A)

OP II	počet	celková suma nezrovnalosti spolu (v eurách)	zostatok na vrátenie – istina spolu (v eurách)
nevysporiadané nezrovnalosti v stave: zistená nezrovnalosť individuálna s dlžníkom prijímateľ, individuálna s dlžníkom orgán a nezrovnalosť k programovej štruktúre	70	337 427 719,76	296 098 876,91
nevysporiadané nezrovnalosti individuálne s dlžníkom orgán	18	2 467 137,23	1 930 387,12
nevysporiadané nezrovnalosti individuálne s dlžníkom prijímateľ	17	38 030 107,62	25 455 358,54
nevysporiadané nezrovnalosti k programovej štruktúre	35	296 930 474,91	268 713 131,25

Zdroj: NKÚ na základe exportu dát z ITMS2014+

Na kontrolovaných subjektoch bolo k 31. 12. 2021 zaevidovaných v systéme ITMS2014+ celkom dvadsaťjeden nezrovnalostí, ktoré sú aktuálne predmetom konaní tretích subjektov. Tieto nezrovnalosti v celkovej sume zostatku na vrátenie predstavujú **302,4 mil. eur** (viď tabuľky č. 3 a č. 4). V prípade potvrdenia týchto nezrovnalostí tretími subjektmi, bude aj u týchto nezrovnalostí nutné podniknúť všetky kroky, ktoré povedú k úspešnému vymoženiu a úhrade, teda bez zbytočného zaťaženia štátneho rozpočtu.

Zároveň je potrebné poukázať na nezrovnalosti, ktoré už Slovensko uhradilo Európskej komisii, keďže takéto nezrovnalosti v prípade ich nevymoženia od prijímateľa budú mať priamy vplyv na štátny rozpočet. K 31. 12. 2021 bolo v kontrolovaných subjektoch deväť takýchto nezrovnalostí v sume zostatku na vymáhanie **1,9 mil. eur**.

Tabuľka č. 3: OP KŽP, nezrovnalosti v stave počiatočné preverovanie s finančným dopadom k 31. 12. 2021 (bez technických nezrovnalostí a nezrovnalostí s príznakom N/A)

OP KŽP	počet	celková suma nezrovnalosti spolu (v eurách)	zostatok na vrátenie – istina spolu (v eurách)
nezrovnalosti v stave: počiatočné preverovanie s finančným dopadom, individuálne s dlžníkom orgán a individuálne s dlžníkom prijímateľ	9	96 588 359,27	85 335 160,44
Individuálne s dlžníkom orgán	0	0,00	0,00
Individuálne s dlžníkom prijímateľ	9	96 588 359,27	85 335 160,44

Zdroj: NKÚ na základe exportu dát z ITMS2014+

Tabuľka č. 4: OP II, nezrovnalosti v stave: počiatočné preverovanie s finančným dopadom k 31. 12. 2021 (bez technických nezrovnalostí a nezrovnalostí s príznakom N/A)

OP II	počet	celková suma nezrovnalosti spolu (v eurách)	zostatok na vrátenie - istina spolu (v eurách)
nezrovnalosti v stave: počiatočné preverovanie s finančným dopadom, individuálne s dlžníkom orgán a individuálne s dlžníkom prijímateľ	12	217 697 200,53	217 697 200,53
Individuálne s dlžníkom orgán	1	584 724,71	584 724,71
Individuálne s dlžníkom prijímateľ	11	217 112 475,82	217 112 475,82

Zdroj: NKÚ na základe exportu dát z ITMS2014+

Aktuálne programové obdobie 2014 až 2020 bude ukončené 31. 12. 2023; je potrebné vyvinúť vysoké úsilie na úspešné vysporiadanie nezrovnalostí s prijímateľmi, aby bolo úspešne uzatvorené programové obdobie bez negatívneho vplyvu na štátny rozpočet. **Po skúsenostiach z predošlých programových období je potrebné poukázať na to, že ku koncu programového obdobia má počet a objem nezrovnalostí rastúcu tendenciu.**

V tabuľkách č. 5 a č. 6 uvádzame vybrané údaje z programového obdobia 2007 až 2013, kde sú k 20. 8. 2021 stále otvorené nezrovnalosti a to aj po niekoľkých rokoch od ukončenia programového obdobia. Vymožiteľnosť takýchto nezrovnalostí sa časom výrazne znižuje a hrozí tak zaťaženie štátneho rozpočtu.

Tabuľka č. 5: Otvorené nezrovnalosti z PO 2007 až 2013, stav k 20. 8. 2021 (bez technických nezrovnalostí a nezrovnalostí s príznakom N/A)

operačný program	počet nezrovnal. v stave podozrenie, vymáhanie, správne konanie	suma nezrovnalostí spolu v EUR	zostatok istina spolu v eurách	počet nezrovnalostí v stave počiatočné preverovanie	suma nezrovnalostí spolu v eurách	istina na vymáhanie spolu v eurách
OP ŽP	26	67 194 529,18	66 182 719,18	10	20 094 773,09	20 094 773,09
OP D	22	83 861 866,66	82 538 635,16	2	37 044 857,78	37 044 857,78
OP VaV	79	27 150 970,04	25 801 682,33	20	43 515 864,20	43 515 864,20
Spolu	127	178 207 365,88	174 523 036,67	32	100 655 495,07	100 655 495,07

Zdroj: NKÚ na základe údajov poskytnutých Certifikačným orgánom

Tabuľka č. 6: Otvorené nezrovnalosti s príznakom N/A, z PO 2007až 2013, stav k 20. 8. 2021

operačný program	počet nezrovnal. v stave podozrenie, vymáhanie, správne konanie	suma nezrovnalostí spolu v eurách	zostatok – istina spolu v eurách	počet nezrovnalostí v stave počiatočné preverovanie	suma nezrovnalostí spolu v eurách	istina na vymáhanie spolu v eurách
OP ŽP	19	9 352 383,61	9 352 383,61	0	0,00	0,00
OP D	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
OP VaV	146	23 923 367,99	23 923 367,99	26	745 627,25	745 627,25
Spolu	165	33 275 751,60	33 275 751,60	26	745 627,25	745 627,25

Zdroj: NKÚ na základe údajov poskytnutých Certifikačným orgánom

4.3 ZABEZPEČENIE OCHRANY MAJETKU ŠTÁTU

NKÚ SR overil v oblasti zabezpečenia ochrany majetku štátu zavedený postup vymáhania nezrovnalostí v prípade, keď dlžník neuhradí pohľadávku. Podľa výsledkov kontroly SAŽP ako sprostredkovateľský orgán ministerstva dopravy nedodržala postup pri desiatich nezrovnalostiach, keďže nezačala správne konanie po lehote ich splatnosti. Sprostredkovateľské orgány ministerstva školstva – Výskumná agentúra a Ministerstvo hospodárstva SR nedodržali postup v prípade siedmich nezrovnalostí, keďže nezačali správne konanie po lehote ich splatnosti, prípadne boli nezrovnalosti na správne konanie odstúpené so značným oneskorením – viac ako 40 pracovných dní od uplynutia lehoty ich splatnosti.

Závažné pochybenie zistil NKÚ na SO **SAŽP**, ktorý **nemal určený orgán plniaci úlohy odvolacieho orgánu pre správne konanie**, ktorý vydáva rozhodnutia v prvostupňovom konaní. Odvolací orgán bol určený až v septembri 2021, teda koncom programového obdobia 2014 až 2020. RO a SO nemal zadefinovaný postup včasného a riadneho prihlásenia pohľadávky do konkurzného konania, reštrukturalizácie a postúpenie pohľadávky na súdne konanie.

Kontrolóri NKÚ tiež zistili, že RO a SO nemajú explicitne zavedené postupy pre sledovanie konkurzných a reštrukturalizačných konaní. V manuáli procedúr chýba určenie zodpovedných útvarov a termínov. NKÚ odporúča RO a SO zadefinovať základný postup pre sledovanie konkurzných a reštrukturalizačných konaní v manuáli procedúr s určením lehôt.

4.4 ODPORÚČANIA KONTROLOVANÝM SUBJEKTOM

Kontrola NKÚ potvrdila vopred stanovené riziko nedostatočného dokumentovania a monitorovania vývoja nezrovnalostí riadiacimi a sprostredkovateľskými orgánmi. Zároveň poukázala na neskorú či neúplnú evidenciu nezrovnalostí v systéme ITMS2014+. Pri vysporiadaní nezrovnalostí, podľa výsledkov kontroly, využívajú RO a SO všetky dostupné nástroje, problémová je v tomto procese dostupnosť informácií od tretích strán.

V rámci kontrolnej akcie sa potvrdili aj prípady neskorého začatia vymáhania nezrovnalosti s rizikom premlčania pohľadávky. Ak prijímateľ neuhradí nezrovnalosť a poskytovateľ bezodkladne nezačne správne konanie, výrazne sa zvyšuje riziko nevymožiteľnosti pohľadávky, pričom môže dôjsť až k jej premlčaniu, prípadne k zániku práv na jej vymáhanie alebo k zániku dlžníka. Zároveň nekonaním dochádza k porušeniu povinnosti zabezpečiť ochranu finančných záujmov EÚ, ktorá zahŕňa prevenciu, odhaľovanie, zisťovanie a riešenie nezrovnalostí, prijímanie nápravných opatrení vo forme finančných opráv a vysporiadania finančných vzťahov, či iné nápravné opatrenia v súlade s príslušnou legislatívou EÚ.

V rámci kontrolnej akcie boli formulované odporúčania pre kontrolované subjekty, ktoré uvádzame v Prílohe č. 1.

5 REAKCIA KONTROLOVANÉHO SUBJEKTU

Vypracované protokoly o výsledku kontroly boli kontrolovaným subjektom predložené na oboznámenie sa s ich obsahom a na vznesenie námietok voči pravdivosti, úplnosti a preukázateľnosti kontrolných zistení uvedených v protokoloch o výsledku kontroly.

MDV SR nevznieslo námietky voči kontrolným zisteniam, iba k odporúčaniam. NKÚ SR ich vyhodnotil ako neopodstatnené, pretože sa netýkali zistení a nespochybnili ich pravdivosť, úplnosť a preukázateľnosť.

MŽP SR vzneslo námietky voči dvom zisteniam. Námietka bola NKÚ SR v jednom prípade vyhodnotená ako opodstatnená a bola zapracovaná do protokolu o výsledku kontroly formou dodatku. V druhom prípade bola námietka vyhodnotená NKÚ SR ako neopodstatnená, pretože sa netýkala zistení a nespochybnila ich pravdivosť, úplnosť a preukázateľnosť.

Zdôvodnenie neopodstatnenosti námietok a dodatok k protokolu boli kontrolovaným subjektom predložené v písomnej forme a zároveň boli podrobne vysvetlené v rámci prerokovania protokolov o výsledku kontroly.

NKÚ SR uložil kontrolovanému subjektu prijať a predložiť opatrenia na odstránenie kontrolou zistených nedostatkov a predložiť správu o ich plnení. NKÚ SR bude, v zmysle stanovených termínov, monitorovať a vyhodnocovať adekvátnosť prijatých opatrení, ako aj ich plnenie, resp. splnenie a účinnosť opatrení.

6 TÍM KONTROLÓROV

Kontrolná akcia bola realizovaná štyrmi kontrolórmí s dlhoročnou odbornou praxou. Vedúca kontrolnej akcie, vedúca kontrolnej skupiny a členky kontrolnej skupiny majú dlhoročné skúsenosti v oblasti kontroly fondov EÚ.

7 KONTAKT**Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky**

Priemyselná 2

824 73 Bratislava

☎ +421 2 501 14 911

✉ info@nku.gov.sk

Ministerstvo dopravy a výstavby SR

Námestie slobody č. 6

810 05 Bratislava

☎ +421 2 594 94 111

✉ info@mindop.sk

Ministerstvo životného prostredia SR

Námestie Ľudovíta Štúra 1

812 35 Bratislava

☎ +421 2 595 61 111

✉ info@enviro.gov.sk

8 PRÍLOHY**PRÍLOHA Č.1 – ODPORÚČANIA KONTROLOVANÝM SUBJEKTOM**

V rámci kontrolnej akcie boli formulované nasledovné odporúčania pre kontrolovaný subjekt MDV SR.

- Pre nejednotný prístup k výkonu sumárnej kontroly presnosti, správnosti a úplnosti evidovania údajov o nezrovnalostiach a vysporiadaných finančných vzťahoch a priebežného vykonávania opráv v ITMS2014+, vrátane kontroly duplicít zo strany jednotlivých SO, NKÚ SR odporúča zosúladiť postupy výkonu a zdokumentovania tejto kontroly za RO a SO na úrovni OP II.
- Keďže v module nezrovnalostí v systéme ITMS2014+ dochádza k aktualizácii nezrovnalostí, v rámci ktorých prebieha konanie tretích strán, v niektorých prípadoch aj s odstupom niekoľkých rokov, pre zachovanie kontinuity a aktuálnosti informácií odporúčame zaviesť v interných postupoch RO a SO povinnosť vykonať minimálne raz za kalendárny rok aktualizáciu nezrovnalostí, na ktorých prebieha skúmanie tretích strán v module nezrovnalostí v systéme ITMS2014+. Aktuálny stav nezrovnalostí, príp. informáciu o pretrvávajúcom stave odporúčame uviesť do popisu aktualizácie. Uvedený postup by zároveň preukázal, že sa dotknuté orgány aktívne zaujímajú o stav konania tretích strán.
- Zadefinovať minimálne základný postup pre sledovanie konkurzných a reštrukturalizačných konaní v manuáloch procedúr RO/SO s určením lehôt (určenie zodpovednosti jednotlivých útvarov, napr. kto bude prihlasovať, kto sleduje a pod.). Vzhľadom na skutočnosť, že ide o nástroj ochrany majetku štátu, je dôležité, aby nedošlo k premlčaniu vymoženía pohľadávky.

V rámci kontrolnej akcie boli formulované nasledovné odporúčania pre kontrolovaný subjekt MŽP SR.

- V systéme ITMS2014+ odporúčame vyplňať aj relevantné polia, ktorých vyplňanie nie je síce v zmysle Manuálu č. 1/2017 - M povinné, ale ktoré sú užitočné pre kompletný obraz o stave a vývoji danej nezrovnalosti, príp. sú dôležité pre správne nastavenie a prijatie systémových opatrení na predchádzanie obdobným prípadom v budúcnosti; napr. v záložke popis nezrovnalosti uvádzať súvisiace nezrovnalosti nielen pri nezrovnalostiach s príznakom „NA“, ale aj pri nezrovnalostiach, kde je dlžníkom RO/SO, ak bola následne takáto nezrovnalosť „preklopená“ na prijímateľa a úhrada nezrovnalosti je viazaná práve na úhradu súvisiacej nezrovnalosti prijímateľa
- Vzhľadom na skutočnosť, že v ITMS2014+ dochádza k aktualizácii nezrovnalostí, na ktorých prebieha konanie tretích strán, v niektorých prípadoch aj s odstupom niekoľkých rokov, pre zachovanie kontinuity a aktuálnosti odporúčame zaviesť v interných postupoch RO a jeho SO povinnosť vykonať minimálne raz za kalendárny rok aktualizáciu nezrovnalostí, na ktorých prebieha skúmanie tretích strán v ITMS2014+. Aktuálny stav nezrovnalostí, príp. informáciu o pretrvávajúcom stave uviesť do popisu aktualizácie. Uvedený postup by zároveň preukázal, že dotknuté orgány sa aktívne zaujímajú o stav konania tretích strán.
- Zadefinovať postup včasného a riadneho prihlásenia pohľadávky do konkurzného konania, reštrukturalizácie a postúpenia pohľadávky na súdne konanie v manuáloch procedúr RO/SO – s určením lehôt aj určenie zodpovednosti jednotlivých útvarov, napr. kto bude prihlasovať, kto sleduje a pod.). Vzhľadom na skutočnosť, že ide o nástroj ochrany majetku štátu, je dôležité, aby nedošlo k premlčaniu vymoženía pohľadávky.

PRÍLOHA Č.2 – VYHODNOTENIE DOTAZNÍKA

NKÚ SR vypracoval v priebehu kontrolnej akcie dotazník, keďže boli identifikované oblasti, ktoré môžu spôsobovať problémy prierezovo viacerým RO/SO, zapojeným do riadenia Európskych štrukturálnych a investičných fondov. Tieto oblasti boli spracované do otázok, ktoré boli formou dotazníka predložené kontrolovaným subjektom. Oslovené boli kontrolované subjekty MDV SR (RO OP II) a jeho SO a MŽP SR (RO OP KŽP) a jeho SO. Ďalej boli oslovené RO pre OP Integrovaný regionálny operačný program MIRRI SR a jeho SO, RO pre OP Technická pomoc MIRRI SR, RO pre OP Efektívna verejná správa MV SR, RO pre OP Rybné hospodárstvo Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a RO pre OP Ľudské zdroje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a jeho SO.

Z dotazníka vyplynula ako riziková oblasť riešenia a vysporiadania nezrovnalostí so zameraním najmä na konanie tretích strán - OČTK, NAKA, PZ. Oslovené orgány uviedli, že problémom vo všeobecnosti je výmena informácií medzi OČTK, NAKA, PZ a RO/SO. Z osemnástich oslovených orgánov vníma ako problematickú túto oblasť jedenásť. Sedem orgánov považuje oblasť toku informácií pri konaní tretích strán – OČTK, NAKA a PZ za dostatočnú. Je však nutné uviesť, že v prípade týchto siedmich orgánov ide aj o orgány, ktoré nemajú dostatok skúseností s danou problematikou.

Špecifická je tiež v prípadoch vybraných OP komunikácia so stavebnými úradmi. Oslovené subjekty uviedli napríklad, že v niektorých prípadoch informácie od stavebných úradov nepostačujú na to, aby RO/SO mohol spoľahlivo overiť splnenie podmienky poskytnutia príspevku týkajúcej sa vydaného stavebného povolenia / Oznámenia k ohláseniu. V niektorých prípadoch sa musí RO/SO obrátiť na MDV SR, aby usmernilo RO/SO, ako v danom prípade postupovať, aby sa predišlo vzniku nezrovnalostí.

V prípade súdov vnímajú ako prekážku oneskorené publikovania rozsudkov súdov na webovom sídle a rôzny prístup súdov vzhľadom na nestanovené lehoty pre konanie / rozhodovanie v záležitostiach týkajúcich sa Európskych finančných prostriedkov. Prekážkami v spolupráci s Úradom pre verejné obstarávanie sú podľa oslovených subjektov najmä časová náročnosť v rámci vyžiadaných kontrol verejného obstarávania a dlhšie lehoty na vydanie rozhodnutí. Pri Protimonopolnom úrade Slovenskej republiky je problémom dlhá lehota na vyjadrenie ku skutočnosti, či sa začne/ nezačne konanie, ako aj dĺžka samotného konania.

Ako špecifickú prekážku uviedli oslovené subjekty (dvanásť z osemnástich oslovených subjektov) situáciu, kedy došlo k nepotvrdeniu nezrovnalosti (nepotvrdeniu pochybenia / porušenia zákona prijímateľom nenávratného finančného príspevku), avšak kontrolný orgán, ktorý nezrovnalosť identifikoval, naďalej trval na úhrade nezrovnalosti. Ide najmä o prípady nejednotnej rozhodovacej praxe v prípadoch vládnych auditov a rozhodnutí Úradu pre verejné obstarávanie pri porušení zákona o verejnom obstarávaní.

Prehľad oslovených subjektov:

MDV SR - RO OP II	MIRRI SR - RO OP IROP
MIRRI SR - SO OP II	NSK - SO OP IROP
MH SR - SO OP II	KSK - SO OP IROP
MŠVVaŠ SR - SO OP II	MIRRI SR - RO OP TP
MŠVVaŠ SR - VA - SO OP II	MV SR - RO OP EVS
MŽP SR - RO OP KŽP	MPRV SR - RO OP RH
SAŽP - SO OP KŽP	MPSVR SR - RO OP LZ
SIEA - SO OP KŽP	MŠVVaŠ SR - SO OP LZ
MV SR - SO OP KŽP	MV SR - SO OP LZ
	MV SR - SO OP LZ